

הכמים ויאסרו, והיינו כהא דכ' הט"ז בחומ"ס סי' ב' ועומ"מ, ויסוד הדבר הוא בתוס' ר"פ איתנו נשך, דכ"ז המפורש בתורה להיתר אין חכמים יגדלים לאסור, ואע"פ שבת' חות יאיר הרבה להקשות ע"ז כבר נמצאו רבים יגדלים בדברי האחרונים שישבו הדברים, ואכמ"ל בזה, ע"כ מתרץ הגאון רק"ח ז"ל שלענין הבטחת החיים לא שייכא חרטה, ובאמת דבריו הם דברי פי חכם חן, ואפריון נמטי לכת"ר שהביאם, אבל ראוי לפרש הדברים כמש"כ.

בהוספה מענין התשובה בדבר המסים, שאלה זו בעצמה נשאל ג"כ הנובי"ק החומ"ס סי' כ"ב מהג"ר יצחק הלוי מפ"ב, ודעת שני הגאונים השואל והמשיב היא שלא כדברי התשו' המובאה מכת"ר, שהם הסכימו שהמס שהיה נהוג עקרו הוא מס הדירה, וע"כ מצד הדין צריך להיות לפי נפשות, אלא מפני שהם נותנים רשות ג"כ לעסק במשא ומתן ע"כ צריך לשלם לפי ממון ג"כ, וע"כ פסקו שיהיה מחצה לפי ממון ומחצה לפי נפשות, ובאמת הסבירא שכ' השואלים כאן שהמס הוא על הנטירה, וכל נטירה היא לפי ממון, היא לכאורה סבירא מעלייתא, וצ"ע על הגאונים הנ"ל הנובי"ק והגר"צ אין לא עמדו ע"ז ד"ל שהמס הוא על הנטירה מחומסים וגדולים, ואולי ס"ל להגאונים הנ"ל, שכיון שבצ"ע מצויים הם על הדינים, והיינו שלא יעשה חמס ושוד בניניהם, י"ל שהם חייבים בשמירת הרכוש של התושבים שלא יגזרו אותם לעשקם גם בלא תשלומין של מס מצדם, וא"כ כל מה שהם מטילין את המס יכולים הם להטיל רק על היסוד של רשות הדירה, והוי דוגמא דאמר"י במס' ע"ז ד' ה' להביא רא"י מדיני בני נח ע"פ התורה למנהג שלהם שהם נוהגים בו, דמסתמא מתסידים העוננים אצלם ג"כ ע"פ תורת ב"ב, כ"ז דלא חוינון שטרן מזה הדרך, א"כ י"ל דמוקמינן החוקה שאין המס על הנטירה, שהם מחוייבים בזה בלא"ה מצד תורת דינין, אלא בעד הדירה, אמנם מה שתמוה לי מתשו' זו ע"ד הנובי"ק והגר"צ הנ"ל, שכפי הנראה שניהם היו על מאורע אחד, שבתשו' זו כתוב מפורש שהמלכה פרשה להדיא בפקודתה שיהי' הערך על העשירים, והנובי"ק בתשו' שם הזכיר מפורש שאם יש גילוי דעת מהפקודה על איזה אופן יהיה החלוק או הולכים אחר הגילוי ההוא, וזהו הענין של דמי כלילא דבפ"ק דבב"ת, אבל בנדונם נראה שלא הי' שום גילוי דעת רק השרים העריכו ע"פ אומדא שלהם, ע"כ פסקו שיהי' חצי לפי ממון וחצי לפי נפשות, וראוי לחוקרי דברי הימים לב"י בארץ הגר, לחפש הארכיונים של הממשלה לדעת את הלשון של הפקודה, למען דעת פשר דבר הסתירה הנ"ל.

בצד 26, מדת הענוה של הגאון בעל התולדה, שלא הניח העתקה מתשובותיו, והנה כן מעיד הרמ"א ע"ל חותנו רובו הגאון ר' שכנא, שלא הי' מניח להעתיק את תשובותיו, ונראה משם שעיקר הטעם שלו הי' שלא רצה שיקבע הלכה לדורות, אלא שכל חכם בדורו יפסקו כפי מה שנראה לו מהתלמוד, וזו היתה שיטתו של המוהר"ל מפרגא ז"ל, שהאריך בס' נתיבות עולם שעיקר יסוד תורה שבצ"ע הוא שתהי' ההוראה מן הש"ס ולא מד' הפוסקי', וכ"כ הפליג בענין עד שכתב שיותר טוב לפסוק מן הש"ס אצ"פ שיטעה לפעמים בעיונו, מ"מ זהו דרך התורה לפסוק כפי מה שיעניו ראות, אמנם דעת הר"י מיגאש בת' נראה שאינה כן, שכ' ע"ד

והאריך בהבאת נסיונות שראה שטועים ע"י ההוראה מן התלמוד עצמו, ואלו ואלו דברי א"ח הם.

והנני באלה הימים מוטרד מכמה צדדים, ע"כ יהי' דברי מעטים, והנני חותם בברכה, יברכהו ד' בכ"ט וזכות אבותיו תהא מסייעתו, כנה"י ונפש ידיו דורשת, הק' אברהם יצחק הכהן קוק

תע

בי"ח שבט תרע"ה, לונדון.
בני מחמדי ויקרי שליט"א.

תלמי על החחשי"ש אשר עמנו פה, יחינו השי"ת ויגונן עלינו ועל כל שאר עמו ועולמו בכנפי חסדיו העצומים. הננו מחכים קצת לקבל מכתבים מבשרי שלו וישע מיקירינו תמן, מאחי דודך הרד"ב שליט"א הגיעני מכתב מבשר שלומו ב"ה, ומבשר לבא עמך בכתובים, וכדאי לשמחו במכתב.

בקרוב בע"ה תקבל את המכתב הורגוני שהדפסתי בע"ה דגל ירושלים. אם יש דרך לעשות תעמולה בעד ענין קדוש ונעלה זה במדינתך, מה טוב ולד' הישועה, כי עליו נשעננו ובשמו נדגול כל היום עדי עד, והוא יישר דרכו לפנינו ויחון אותנו ברוח עצה וגבורה ברוח דעת ויראת ד' אמת.

תפילין בעד הצעיר לעצן ווייסברד נ"י, נקמה לשלח בקרוב, כי מחכים פה לקבל תפילין יפים מאלכסנדריא מעשי ידי סופרי ירושת"ו שהגלו למצרים. דר"ש ידידינו כולם וביחוד הרמ"ק וכא"ל והרמ"ו וכא"ל.

הזק בני והתאמת בכל עז וחדות קודש ותשועת ד' תשגבנו ובאור תורתו נראה אור קודש ופאר חיים ברב עז וישועה.

כנה"י ונפש אביך דוש"ת מצפה אשרך כה"י.

הק' אברהם יצחק הק' ק

תתע

בי"ח שבט, תרע"ה, לונדון.

ידידי מחמדי הרמ"ח נחמד מאד, מסולא בפו, סהר לב ויקר רוח מר משה ד"ר זיירל נ"י,

שלו רב לך ולכל אשר לך.

מכתבך הנחמד הגיעני, ומרב טרדא אי אפשר לי לרצות דברים רבים הראויים לבא על סדרי הגיונותך. אמנם אעבור בקצרה על מכתבך.

כן אתחלתא דגאולה ודאי הולכת ומופיעה לפנינו, אמנם לא מהיום התחילה הופעה זו, רק מאז התחיל הקץ המגולה להגלות מעת אשר הרי ישראל החלו לעשות ענפים ולשאת פרי לעם ישראל אשר קרבו לבא, התחילה אתחלתא זו, ועיני כל חודר ברוח דעת היו תמיד נשואות כי יד ד' הנהיגה כל מסיבות דורים תפליא פלאותיה להביא את התחילה הזאת למעלה יותר רוממה, והפלא הזה קם ויתא בימינו לעינינו, לא ע"י מעשה אדם ותחבולותיו, כיא ע"י מפלאות תמים דעים,

בעל מלחמות ומצמיח ישועות, ודאי קול דודי דופק י"י ואור ד' אחד, המנהל בחכמתו חסדו וגבורתו, את גלגלי התולדה, כשם שהוא מנהל את הליכות כל צבאות עולמים וכל סדרי היקום כולו, הוא ד' אלהי ישראל, אשר אנחנו עמו וצאן מרעותו. הננו עדין עדי עד, מופיע ברב זוהר מתוך כל המאפלים, לפלס נתיבות חוקו על עמים רבים והמון לאומים. (המליצה אלהים אדירים ל"ר, שמבלי משים פלטת קלמטך, היא גרידה שגגית מזהמת האילנות תוצאת הספקנות הממרנית שמצוה סופרי הזמן בכל קובעת שמריה, ותהי לפעמים למכשול גם לישרי לב). אמנם זה היום שקיינו הולך הוא ובא, לעת תהיה הולכים ומתגלים צדדיו היותר חיזונים, ע"י פועלים המוכשרים לכוון את המעשים הללו, כערכם של הצדונים היודעים לכרת את העצים מן הלבנון לבנין בית ד' יותר מבני ישראל, אשר עינם ולבם וכל רגשי נשמתם נתונים נתונים אל הבית הגדול והקדוש, אשר נקרא שם ד' צבאות יושב הכרובים, אשר ידעו את שמו לדבקה בדבריו ובדרכיו בכל לבם ובכל נפשם.

ואתה יקרי אם קובל אתה מה עשית להביא את הרגע המאושר, הרבה עשית, אישיר, והרבה יותר מזה עוד תעשה בעזרת אל למושעות, בהיותך כן נאמן לעם ד' שומר את דבר ד' בהליכות חיין, ברגשי לבבך ובתפן רוחך, הלא בזה אמת וחוקת חלק אחוז מנשמת האומה, וכל חוג ההשפעה שלך הלא אור זוהר אור הקודש של חיי עולם מלאה, וסגולת האומה הנפלאה העומדת לנס בדבר ד' אשר עמה חוקת, ובה נתת עז לישראל, ומכון להכשרת ברכת ד' על עמו, אשר בגללה נבנת השפעה האלהית העליונה להגלות במערכות התולדה, להסבת חפצי עמים, ונטיות מלכי ארץ וסגגיה, להכיר את הזכות הרשמית להי עם עולם על אדמת קדשו, ואם אחרים היו שלוחי הקריאה וההכרזה, אתה וכל ריץ אנשי הרוח והאמן הישר והעמוק היו והנם מיסדי התוכן והמרץ הפנימי, מחיה הנשמה האומית, וממשיכים את אור הוייתה.

אותם החרדים תמימי לב, אשר מעומק טהרת רוחם התנגדו אל הציונות, הם הם אשר צרפיה והסירו חלק גדול מסיניה, עד אשר הביאה בפעולתם השלילית אל המדרגה הזאת שהיה ראויה להתלבש בלבוש מלכות מעשית, ולא תורה כולה מרוח בית ישראל, הצד החיצוני שבבנין האומה, כמו הצד החיצוני שבבנין יצירת האדם, וכל החי, בא בהתגלות כחות כאלה, שלא הם הנם בצורתם הועירה המביאים את תוכן המעולה של החיים לערכו המשוגב, אשר עליו יתיצב כשתופיע כל סגולתו, וכשיחשבו הפועלים החיצונים הללו, שהם הנם כשתופיע כל סגולתו, ואת זה כמין מחאה מכאב לב של תחשים את האור הגדול של הנשמה, ואת זוהר תפארתה, וכל זאת זאת אותם הכחות בעצמם הם הם יהיו לבסיסים חזקים להעמיד עליהם את הבנין של החיים המגמתיים, החיים הפנימיים האידיאליים, שכל נפש טהורה אליהם שוקקת.

אמנם הריבה מאד צריכים עיבוד שני הצדדים החיצוניים והפנימיים, הסבלנות מקור חיים היא, אבל במה דברים אמורים בזמן שהיא באה מתוך הטהרה של הדעת

י' שירשירים ה, ב, ספר הכוונה ב, כ"ה, וע"ל עמ קנא א' תתס.

והמסור, שאי אפשר לו להתברר כ"א מתוך ההכרה הבהירה בהמהות של חיי האומה ונשמתה התולדתית, אבל בזמן שהיא באה מתוך רכרוכות לב, ורפיון הרוח הרי היא נעשית לסם ממת ומכלה, שסופו להביא קנאה מרה וקשה כשאל, שמחוייקת יהיה דוקא הדוגלים בשם הסבלנות. כשאנו מבחינים יפה את הערך העצמי שיש לתורת ישראל לדבר ד' אשר עמו עם רוחו ומתוהו, וכל מפלאות חיוי הארוכים והתפליאם, נדע ונכיר מיד, כי הסבלנות הבאה לחסום את הדרך של עז החיים לעמוד על ידו נגד כל מהרס עד היסוד את נשמת האומה, ומכניס רוח תוהו במערכת חיוי, היא דומה לאותה הסבלנות של האיש הרואש שכבוד ביתו ומשפחתו נתון הוא למרמס כל פריץ והולל, והוא ברפיונו מעמעם ומחשה, הפרטים, מה הוא הקה, והיכן הוא הגבול, ודאי צריכים הם להתבאר ביאור למודי, אבל הכלל, נשאר כלל אמת ויקיים לעד.

הציונות, לא תוכל למצא את מלא צדקה מפני שהיא תנועה מודרנית, מפני שלא כל מה שהוא מודרני הוא צודק, גם המלחמה האכזרית היא תנועה מודרנית, ומ"מ כמה רשעות יש בה, והמודרניות בעצמה, עוד לא לגמרי תוכל ללכת במשעול זה שלא לשאול לדעותיו של כל איש, אדרבא תנועה מודרנית תוכל ללכת במשעול זה בהתלטה גמורה לאותו הפרינציפיום, לא יוכל להיות מתקבל לכה הגון באותה התנועה, המעוז העולמי לעם ישראל הוא חיי רוחו, שהתבצר בו במבטח יותר חזק מכל החומות הגבוהות אשר לכל ממלכות הגויים, והחומה הזאת, אי אפשר שתהיה נתונה הפקר לכל הרוצה להשליך עליה אבני קלע לפרוץ בה פרצות, בצורה מוחלטת וקבועה, במערכי חיוי, ובהגיונותיו הקבועים, הציונות, בתור תנועה מרקלמת את היסוד הלאומי של ישראל, היא טובה ונכונה, ויש לה אחרית ותקוה, אבל בתור משגב של האומה כולה לעולם לא תקום ולא תהיה, מפני שביסודה אינה משגת את אור הקודש של חיי העולם אשר לנשמת האומה, את רוח אל אמת אשר בקרבה, על כן תפסוק יפה בהשחחים החצונים של בנין האומה, ומעולם לא תגיע עד החיים הפנימיים, שבנינם עומד הוא הכן בעד עובדים אחרים, שהם לגמרי מסוג אחר, והם יצמחו דוקא, מתוך אותה "ארץ ציה" של החרדים אשר התנגדו להציונות באמת ואמונה, מפני חרדתם התמימה על רוח ד' על עמו על יסוד חיוי.

כמובן שהפירוט של הפרוגרמה של אגודת ישראל, הוא כבר נכנס תחת סוג הפרטים של תורת הסבלנות, לא תחת הסוג של הקו הכללי, שעליו הם דברינו, ועל כן איני אחראי להם, חלילה לדחות "נפשות תועות" כל זמן שלא יתפרצו לקחת להם קרנים לימר שהם הם קברניטיה של האומה שיפלטו לה אורח חיים חדש, לקוח בהקפה מהמודרניות וארופיות, שהיא כסף סיגים, מצופה על חרסי האיליות הקדמוניות, וכל זוהמת שפלותה, שעליה הננו נלחמים, ועוד נלחם בכל עז רוח ד' אשר תשגבנו סלה.

המאורע של הויכוח ע"ד הגימנסיה, וביחוד דעתו של הלוי ז"ל בזה ודאי כבר הוא נכנס בתור פרטי פרטים, שאיני צריך לתקוק לו בזה, בכל זה אגיד לך יקירי כי